

Kritiskt för kritisk läsning

Skolan ska fostra eleverna till kritiska läsare. Det är en grundläggande kunskap som få ifrågasätter. Men en aktuell avhandling vid Göteborgs universitet visar att undervisningen om kritisk läsning har tydliga brister och är alltför ytlig och privat, inte minst på de yrkesförberedande gymnasieprogrammen.

Anita Norlund har granskat läroböcker, intervjuat lärare och granskat de nationella proven i svenska.

- En vanligt förekommande föreställning är att kritisk läsning främst innebär att akta sig för "det falska" eller att värdera tillförlitlighet i texter, säger hon.

Men kritisk läsning betyder även att kunna läsa kritiskt-analytiskt: att bland annat kunna sovra, göra jämförelser och paralleller, och att kunna se orsak och verkan.

Det betyder också att kunna läsa kritiskt-integrerande: där de egna ställningstagandena integreras med texternas ställningstagande, eller där olika texters ställningstagande integreras med varandra.

Slutligen betyder det att kunna läsa kritiskt-ideologiskt: att ifrågasätta världsbilder, ett sätt att synliggöra underordnade gruppers villkor och på så sätt även synliggöra de egna villkoren som elev.

Anita Norlunds granskning visar att inte minst inom många av de läromedel som riktar sig till elever på gymnasieskolans yrkesinriktade program reduceras den kritiska läsningen ofta till något ganska ytligt:

- Det kan handla om att eleverna ska titta på vilka fakta som finns om den egna idolen på Internet och om de faktauppgifterna är sanna eller falska. Jag menar att det är ett sätt att reducera de här eleverna. Även de är kompetenta att analysera texter om samhällseliga frågor, precis som eleverna på de studieförberedande programmen förutsätts vara, säger Anita Norlund som ser hur frågorna om citatteknik och källhänvisningsteknik får ta stor plats.

- Frågan är om det är det mest väsentliga angreppssättet för de frågor som handlar om människors gemensamma angelägenheter. Sant och falskt och publiceringsdatum kanske har mindre betydelse än frågor som "Vems perspektiv saknas i texten?", säger hon.

Uppdraget att göra eleverna till kritiska läsare vilar på skolans alla ämnen, men med tanke på att ämnet svenska har såväl nationella prov som mål och betygskriterier för läsning kan förväntningarna sägas vara störst på just svenskämnet.

Anita Norlund är i grunden gymnasielärare och sedan 2007 verksam som lärarutbildare vid Högskolan i Borås.

Anita Norlund lägger fram sin avhandling "Kritisk sakprosaläsning i gymnasieskolan. Didaktiska perspektiv på läroböcker, lärare och nationella prov" vid institutionen för pedagogik och didaktik fredagen den 27 februari, kl 13.15.

Opponent: Professor Kjell Lars Berge, Oslo.

Plats: Kjell Härnqvistsalen, Pedagogen hus A, Västra Hamngatan 25, Göteborg.

Kontakt: Anita.Norlund@hb.se, 033-4354233, 0708-163735

[Läs avhandlingen \(fulltext\) >>](http://gupea.ub.gu.se/dspace/handle/2077/18958) (<http://gupea.ub.gu.se/dspace/handle/2077/18958>)

Presskontakt: Torsten Arpi, Utbildningsvetenskapliga fakulteten, Göteborgs universitet, torsten.arpi@gu.se, 0768-581187